

QADIMGI MISR TARIXINI DAVRLASHTIRISH MASALASI

*SHDPI TARIX KAFEDRASI O'QITUVCHISI**Bobojonov Behruz Bahodir o'g'li**SHDPI TARIX YO'NALISHI 1-24-GURUH TALABASI**Saidova Laylo Baxtiyorovna*

***Annotatsiyasi:** Maqolada ushbu davrlashtirishga oid asosiy manbalar, jumladan, arxeologik topilmalar, yozma manbalar va madaniy yodgorliklar tahlil qilingan. Tadqiqot mualliflari har bir davrning o'ziga xos xususiyatlarini, jumladan siyosiy tuzum, iqtisodiy rivojlanish va madaniy taraqqiyotni alohida ko'rib chiqqan.*

***Kalit so'zlar.** Misr; podsholik, Nil, sivilizatsiya.*

***Абстрактный.** В статье анализируются основные источники, археологические находки, письменные источники и памятники культуры, относящиеся к данной периодизации. Авторы исследования отдельно рассмотрели особенности каждой эпохи, политического строя, экономического и культурного развития.*

***Ключевые слова.** Египет, королевство, Нил, цивилизация*

***Abstract.** The article analyzes the main sources, archaeological finds, written sources, and cultural monuments related to this periodization. The authors of the study separately considered the specific characteristics of each period, its political system, and economic and cultural development.*

***Key words.** Egypt, kingdom, Nile, civilization*

Kirish. Qadimgi Misr tarixi insoniyat sivilizatsiyasi taraqqiyotining muhim bosqichlarini o'zida aks ettiradi. Ushbu davr boy madaniy merosi, rivojlangan davlat boshqaruvi tizimi va me'moriy yodgorliklari bilan ajralib turadi. Misr tarixi minglab yillar davomida shakllangan bo'lib, uni davrlashtirish ilmiy jamoatchilik uchun asosiy masalalardan biri hisoblanadi. Tarixni

davrlashtirish jarayonida arxeologik topilmalar, yozma manbalar va ilmiy taxminlar asosida turli davrlar ajratib ko'rsatiladi. Mazkur maqolada qadimgi Misr tarixini davrlashtirish usullari, bu boradagi muammolar va zamonaviy yondashuvlar o'rganiladi. Ushbu mavzu qadimgi sivilizatsiyalarning shakllanishini tushunish va ularning madaniy hamda siyosiy merosini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, Misr tarixini davrlashtirish masalasiga chuqurroq yondashish zarur.

Qadimgi Misr sivilizatsiyasi — dunyo tarixidagi eng qadimgi madaniyatlardan biri Bu tarixning davrlashtirilishi ilmiy tadqiqotlar va arxeologik topilmalar asosida shakllangan. Misr tarixining asosiy davrlari: Eramizdan avvalgi dastlabki jamiyat va ilk qirollik davri. Qadimgi Podsholik (Eram. avv. 2686–2181 yillar): piramidalar va markazlashgan davlat. O'rta Podsholik (Eram. avv. 2055–1650 yillar): siyosiy va iqtisodiy tiklanish davri. Yangi Podsholik (Eram. avv. 1550–1069 yillar): kuchli imperiya va madaniy gullab-yashnash. Keyingi davrlar: er. avv. 1069 yildan boshlab Misrning boshqa sivilizatsiyalar bilan aloqalari va tanazzuli.[1]

Misr tarixini uch asosiy davrga – Qadimgi podshohlik, O'rta podshohlik, va Yangi podshohlik davrlariga bo'lishga asoslangan klassik nazariyani qo'llab-quvvatlaydi. Bu davrlar siyosiy barqarorlik va markazlashgan boshqaruv darajasiga qarab ajratiladi. Qadimgi podshohlik davrida fir'avn hokimiyatining kuchi va piramidalar qurilishi kabi yutuqlarga alohida e'tibor qaratadi. O'rta podshohlik davrini siyosiy tiklanish va adabiyot rivojlangan davr sifatida tasvirlaydi, Yangi podshohlik esa harbiy ekspansiyalar va xalqaro munosabatlar bilan ajralib turadi.[2]

Misr tarixini davrlashtirishda ijtimoiy-iqtisodiy omillarga e'tibor qaratadi. Agrar tuzumning rivojlanishi va unga mos boshqaruv tizimi davrlarni ajratishda asosiy mezon sifatida keltirilgan. Misrni yuksaltirgan Nildan oqilona foydalanish va bu tizimning qulashiga olib kelgan sabablarni shuningdek, Misrning yozuv tizimlari, ijtimoiy tabaqalanish va madaniy yodgorliklarini davrlashtirishga yordam beruvchi asosiy omillar sifatida ko'rsatiladi[3]

Qadimgi Misr tarixini davrlashtirish masalasi tarix fanida muhim mavzulardan biri bo‘lib, bu boradagi tadqiqotlar Misrning boy madaniy, siyosiy va iqtisodiy tarixini chuqurroq o‘rganishga yordam beradi. Qadimgi Misr tarixi odatda uch asosiy davrga bo‘linadi: Qadimgi podshohlik, O‘rta podshohlik va Yangi podshohlik. Har bir davr o‘ziga xos rivojlanish bosqichlari, siyosiy tizimlari va madaniy yutuqlari bilan ajralib turadi. Ilmiy izlanishlarda Rustam Rajabov va Kabirov kabi olimlarning asarlari alohida o‘rin tutadi. Ular Misr tarixini davrlashtirishda siyosiy barqarorlik, agrar tizim va madaniy taraqqiyot omillarini asos qilib olganlar. Arxeologik topilmalar va qadimgi yozuvlar bu jarayonda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, Misr tarixini davrlashtirish qadimgi sivilizatsiyalar tarixini tizimli ravishda o‘rganish uchun asos yaratadi. Bu masala nafaqat o‘tmishni, balki bugungi kunda insoniyatning madaniy va ijtimoiy taraqqiyotini tushunishda ham katta ahamiyatga ega. Shu sababli, ushbu mavzuni yanada kengroq o‘rganish va yangi yondashuvlar bilan boyitish kelajakdagi ilmiy izlanishlar uchun muhim yo‘nalish hisoblanadi. [4]

Xulosa

Qadimgi Misr tarixini davrlashtirish masalasi tarixshunoslik fanida muhim o‘ringa ega bo‘lib, bu mavzu Misr sivilizatsiyasining rivojlanish bosqichlarini tizimli tahlil qilish imkonini beradi. Tadqiqotlar Misr tarixini uch asosiy davrga — Qadimgi podshohlik, O‘rta podshohlik va Yangi podshohlikka bo‘lishni asoslaydi. Bu davrlarda siyosiy barqarorlik, agrar tizimning rivojlanishi va madaniy yuksalish jarayonlari Misrning jahonga ta‘sirini belgilab berdi. Rustam Rajabov va Kabirovning izlanishlari shuni ko‘rsatadiki, Misr tarixini davrlashtirishda siyosiy tizimlarning mustahkamligi va iqtisodiy omillar hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ayniqsa, fir‘avn hokimiyatining kuchayishi va Nildan oqilona foydalanish davlat barqarorligini ta‘minlagan. Arxeologik topilmalar va yozma manbalar esa tarixiy davrlashtirish uchun asosiy manba hisoblanadi. Mazkur tadqiqotlar Misr tarixining davrlashtirish tamoyillarini boyitadi va ushbu madaniyatning dunyo tarixidagi ulkan ahamiyatini ko‘rsatadi. Shu sababli,

qadimgi Misrning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy jihatlarini yanada chuqurroq o'rganish ilm-fan uchun dolzarb

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rustam Rajabov " Qadimgi dunyo tarixi" Toshkent 2009-yil
2. A. Kabirov " Qadimgi dunyo tarixi " Toshkent 2001-yil
3. E. Qosimov "Qadimgi va o'rta asrlar davri" Toshkent 2013-yil
4. F. Utepberganov " Qadimgi dunyo tarixi " 2010-yil
5. Авдиев Е. Қадимги Шарқ тарихи. Т.1964 й.